

כב א, ב אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם: ונתתי גשמיכם צה בחוקותי ג בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו: והשיג לכם דיש את-בציר ובציר ישיג את-זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח ד בארצכם: ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה ה מן-הארץ וחרב לא-תעבר בארצכם: ורדפתם את-איביכם ונפלו לפניכם ו לחרב: ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם ז לפניכם לחרב: ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי ח, ט את-בריתי אתכם: ואכלתם ישן נושן וישן מפני חדש תוציאו: ונתתי י משפני בתוככם ולא-תגעל נפשי אתכם: והתהלכתי בתוככם והייתי

תרגום אונקלוס

א אם בקימי תהכון וית פקודי תטרונו ותעבדון יתהון: ב ואתין מטריכון בעדנהון ותתין ארעא עללתה ואילן חקלא יתין אביה: ג ויערע לכו דישא לקטפא וקטפא יערע לאפוקי בר זרעא ותיכלון לחמכון למשבע ותתבון לרוחצן בארעכון: ד ואתין שלמא בארעא ותשרון ולית דמניד ואבטיל חיתא בשתא מן ארעא ודקטלין בחרבא לא יעדון בארעכון: ה ותרדפון ית בעלי דבביכון ויפלו קדמיכון לחרבא: ו וירדפון מנכון חמשא למאה ומאה מנכון לרבותא יערקון ויפלו בעלי דבביכון קדמיכון לחרבא: ז ואתפני במימרי לאיטבא לכו ואפשי יתכון ואסגי יתכון ואקים ית קימי עמכון: ח ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיקא מן קדם חדתא תפנון: ט ואתין משפני ביניכון ולא ירחיק מימרי יתכון: י ואשרי שכנתי ביניכון פירוש רש"י

העושים את התורה למרבין העושים את התורה: ונפלו איביכם וגו'. שיהיו נופלים לפניכם שלא בדרך הארץ: (ז) ופניתי אליכם. אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם. משל למה הדבר דומה: למלך ששכר פועלים וכו', כדאיתא בתורת כהנים: והפריתי אתכם. בפריה ורביה: והרביתי אתכם. בקומה זקופה: והקימתי את בריתי אתכם. ברית חדשה, לא כברית הראשונה שהפרתם אותה, אלא ברית חדשה שלא תופר, שנאמר 'וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה, לא כברית וגו' (ירמיה יז:מז-מח): (ח) ואכלתם ישן נושן. הפרות יהיו משתמרים וטובים להתישון, שיהא הישן הנושן של שלש שנים יפה לאכל משל אשתקד: וישן מפני חדש תוציאו. שיהיו הגרנות מלאות חדש והאוצרות מלאות ישן, וצריכים אתם לפנות האוצרות למקום אחר, לתת החדש לתוכן: (ט) ונתתי משפני. זה בית המקדש: ולא תגעל נפשי. אין רוחי קצה בכם. כל 'געילה' – לשון פליטת דבר הבלוע בדבר, כמו 'כי שם נגעל מגן גבורים' (שמואל כ:מא) – לא קבל המשיחה, שמושחין מגן של עור בחלב מבשל כדי להחליק מעליו מכת חץ או חנית, שלא יקב העור: (י) והתהלכתי בתוככם. אטיל עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול, לא תיראו ממני? תלמוד לומר 'והייתי לכם לאלהים':

(א) אם בחקתי תלכו. יכול, זה קיום המצוות? כשהוא אומר 'ואת מצותי תשמרו' – הרי קיום המצוות אמור! הא מה אני מקים 'אם בחקתי תלכו'? שתהיו עמלים בתורה: ואת מצותי תשמרו. הווי עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר 'ולמדתם אתם ושמרתם לעשותם' (דברים ה:): (ב) בעתם. בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, כגון בלילי שבתות [ובלילי ימים טובים]: ועץ השדה. הן אילני סרק, ועתידין לעשות פרות: (ג) והשיג לכם דיש את בציר. שיהא הדיש מרבה ואתם עסוקים בו עד הבציר, ובבציר תעסקו עד שעת הזרע: ואכלתם לחמכם לשבע. אוכל קמעא והוא מתברך במעיו: (ד) ונתתי שלום. שמה תאמרו: 'הרי מאכל והרי משתה, אם אין שלום אין כלום', תלמוד לומר אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ; מכאן, שהשלום שקול כנגד הכל, וכן הוא אומר 'עשה שלום ובורא את הכל' (על פי ישעיה יח: והגמרא בברכות יא:): וחרב לא תעבר בארצכם. אין צריך לומר שלא יבואו למלחמה, אלא אפלו לעבר דרך ארצכם ממדינה למדינה: (ה) לפניכם לחרב. איש בחרב רעהו: (ו) ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה. וכי כך הוא החשבון? והלא לא היה צריך לומר אלא 'ומאה מכם שני אלפים ירדפו'? אלא, אינו דומה מועטין

מפתח סדרי התנך על פסוק א: שני ראשי סדרים ביחזקאל שילבו את לשון הפסוק הפותח את הסדר כאן. ראש סדר ו עוסק בציבור למען בחקתי ילכו ואת-משפטי ישמרו ועשו אתם והיו-לי לעם ואני אהיה להם לאלהים, וראש סדר י עוסק ביחיד בחקותי יהלך ומשפטי שמר לעשות אמת צדיק הוא חיה יחיה נאם אד' אלוקים. על פסוק ד: ראש סדר יג בישעיה וישב עמי בנה שלום ובמשכנות מבטחים ובמנוחות שאננות. על פסוק ז ברשי: הברית החדשה נקבעה לראש סדר יח בירמיה כי זאת הברית אשר אכרת... נתתי את-תורתך בקרבם ועל-לבם אכתבנה והייתי להם לאלהים והמה יהיו-לי לעם:

כב יֵאָ לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי לְעַם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
 אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהֵלֶת לָהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁכְרֶם מִטַּת עַלְכֶּם וְאוֹלֶךְ
 אֶתְכֶם קוֹמָמִיּוֹת:

יג, יז וְאִם-לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל-הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: וְאִם-בַּחֲקֹתַי צוֹ^ד
 תִּמָּאֲסוּ וְאִם אֶת-מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי
 יח לְהַפְרֹכֶם אֶת-בְּרִיתִי: אֲף-אֲנִי אַעֲשֶׂה-זֹאת לָכֶם וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה
 אֶת-הַשְּׁחָפֶת וְאֶת-הַקִּדְחַת מְכֻלֹּת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נֶפֶשׁ וְזִרְעֶתֶם לָרִיק

תרגום אונקלוס

וְאֶהְיֶה לָכֶן לֵאלֹהִים וְאַתֶּן תִּהְיוּ קָדְמִי לְעַם: יֵאָ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם דֹּאֲפִיקִית יִתְכוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם מִלְּמַהוּי לְהוֹן
 עֲבָדִין וְתִבְרִית נִיר עֲמִמִּיא מִכֹּחַ וְדִבְרִית יִתְכוֹן בְּחִירוֹתָא: יב וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרִי וְלֹא תַעֲבִדוּן יִת כָּל פְּקוּדֵי הָאֵלִין:
 יג וְאִם בְּקִנְיִי תִקְוִצוּן וְאִם יִת דִּינִי תִרְחִיק נַפְשְׁכוֹן בְּדִיל דְּלֹא לְמַעַבְד יִת כָּל פְּקוּדֵי לֹאֲשִׁנִּיתְכוֹן יִת קִנְיִי:
 יד אֲף אֲנִי אֲעִבִיד דָּא לָכֶן וְאֲסַעֲר עֲלֵיכֶן בִּיהוּלְתָּא שְׁחָפְתָּא וְקִדְחַתָּא מִחֲשָׁכַן עֵינִין וּמִפְחָן נֶפֶשׁ וְתוֹרְעוֹן לְרִיקְנוּ
 פִּירוּשׁ רְשִׁי

(יֵאָ) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. כְּדֹאִי אֲנִי שֶׁתִּמָּאֲנוּ בִּי שְׁאֲנִי
 יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל אֵלֶּה, שֶׁהֲרִי 'הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם' וְעֲשִׂיתִי לָכֶם נִסִּים גְּדוֹלִים: מִטַּת. כְּמִין יִתְד
 הַתְּחוּבָה בְּשֵׁנֵי רֹאשֵׁי הָעֵל, הַמַּעֲכָבִים הַמוֹסְרָה, שֶׁלֹּא
 תִּצָּא מֵרֹאשׁ הַשּׁוֹר וְיִתִּיר הַקָּשֶׁר, כְּמוֹ 'עֲשֵׂה לָךְ
 מוֹסְרוֹת וּמִטּוֹת' (יִרְמִיָּה יז:כז) קוִיּוֹנְגִלֶשׁ בְּלַעַז: קוֹמָמִיּוֹת.
 בְּקוֹמָה זְקוּפָה: (יב) וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ לִי. לְהִיּוֹת עֲמִלִּים
 בַּתּוֹרָה וְלִדְעַת מִדְּרַשׁ חֲכָמִים. יָכוֹל, לְקִיּוֹם הַמִּצְוֹת?
 כִּשֶׁהוּא אוֹמֵר 'לֹא תַעֲשׂוּ' הֲרִי קִיּוֹם מִצְוֹת אֲמוּר! הֵא
 מָה אֲנִי מְקִים וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ לִי? לְהִיּוֹת עֲמִלִּים
 בַּתּוֹרָה. וּמָה תִלְמוּד לומר 'לִי' אֵין 'לִי' אֵלֹא זֶה
 הַמְּכִיר אֶת רְבוּנוֹ וּמִתְכוֹן לְמַרְדּ בּוֹ, וְכֵן בְּנִמְרֹד 'גִּבֹּר
 צִיד לְפָנָי ה'' (בְּרֵאשִׁית ח:כא) – שֶׁמִּפְּרִיּוֹ וּמִתְכוֹן לְמַרְד
 בּוֹ. וְכֵן בְּאַנְשֵׁי סֹדֶם 'רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מֵאֲד' (שֵׁם
 י:לג) – מִפְּרִיִם אֶת רְבוּנוֹם וּמִתְכוֹנִים לְמַרְדּ בּוֹ: וְלֹא
 תַעֲשׂוּ. מִשְׁלָא תִלְמוּדוֹ לֹא תַעֲשׂוּ; הֲרִי שְׁתֵּי עֲבֻרוֹת:
 (יג) וְאִם בַּחֲקֹתַי תִּמָּאֲסוּ. מוֹאֵס בְּאַחֲרִים הָעוֹשִׂים:
 מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נַפְשְׁכֶם. שׁוֹנָא הַחֲכָמִים: לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת.
 מוֹנֵעַ אֶת אַחֲרִים מֵעֲשׂוֹת: אֶת כָּל מִצְוֹתַי. כּוֹפֵר שֶׁלֹּא
 צוִּיתִים, לְכַךְ נֹאמֵר 'אֶת כָּל מִצְוֹתַי' וְלֹא נֹאמֵר 'אֶת כָּל
 הַמִּצְוֹת': לְהַפְרֹכֶם אֶת בְּרִיתִי. כּוֹפֵר בְּעֵקֶר; הֲרִי שְׁבַע
 עֲבֻרוֹת: הָרֵאשׁוֹנָה גּוֹרֶרֶת הַשְּׁנִיָּה וְכֵן עַד הַשְּׁבִיעִית,
 וְאֵלוֹ הֵן: לֹא לְמַד, וְלֹא עֲשֵׂה, מוֹאֵס בְּאַחֲרִים
 הָעוֹשִׂים, שׁוֹנָא אֶת הַחֲכָמִים, מוֹנֵעַ אֶת הָאֲחֵרִים
 מֵעֲשׂוֹת, כּוֹפֵר בְּמִצְוֹת, כּוֹפֵר בְּעֵקֶר: (יד) וְהִפְקַדְתִּי

מִפְתַּח סְדְרֵי הַתֵּנָךְ רֵאשֵׁי הַסְּדָרִים הֵם פְּסוּקֵי יִסוּד בְּמַחֲשַׁבַת יִשְׂרָאֵל. אֶת הַתְּפִילָּה שֶׁבִּסּוּם וִידוּי הַמַּעֲשֻׁרוֹת (דְּבָרִים כָּא:טו)
 מִסְבִּיר רְשִׁי שֵׁם עַל בְּסִיס רֹאשׁ הַסְּדֵר כֹּאן: הַשְּׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְשָׁךְ. עֲשִׂינוּ מָה שֶׁגִּזְרַתָּ עָלֵינוּ, עֲשֵׂה אִתָּהּ מָה שֶׁעָלֶיךָ
 לַעֲשׂוֹת, שְׁאִמְרַת 'אִם בַּחֲקֹתַי תִּלְכוּ וְגו' וְנִתְּתִי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם'.

הַפְּטֵרַת הַסְּדֵר: סֵדֶר כָּב עוֹסֵק בַּאֲפֻשְׁרוֹת הַבְּחִירָה בֵּין טוֹב לְרַע. 'אִם-בַּחֲקֹתַי תִּלְכוּ' לַעֲוֹמַת 'וְאִם-לֹא תִשְׁמָעוּ לִי'. הַפְּטֵרַת
 הַסְּדֵר הִיא מִתּוֹכַחַת הַנְּבִיאָה יִשְׁעִיָּה (א:יט) 'אִם-תֵּאָבְדוּ וְשִׁמְעֶתֶם טוֹב הָאֶרֶץ תֹּאכְלוּ: וְאִם-תִּמָּאֲנוּ וּמִרִיתֶם וְגו' הַמִּסֵּר זֶה
 וְהַקֶּשֶׁר הַתּוֹכְנִי בֵּין הַסְּדֵר וְהַפְּטֵרָתוֹ בְּרוּר. שְׁנֵי צִמְדֵי פְּסוּקִים אֵלּוּ מוֹפִיעִים בְּסִמְכּוֹת גַּם בַּגִּמְרָא בְּמִסְכַּת קִידוּשֵׁין (דף
 סא:); בְּמַהֲלֵךְ שְׂרָשֶׁרֶת הוֹכַחַת לְשִׁיטַת רַבִּי מֵאִיר בְּנוֹשָׂא תְּנַאי כְּפוֹל. הַמַּעֲיִין שֵׁם יִרְאֵה שֶׁמִּסְדֵּר הַגִּמְרָא סִידֵר בְּכוּוֹנָה אֶת
 שְׁנֵי צִמְדֵי פְּסוּקִים אֵלּוּ בְּזֶה אַחֵר זֶה, כִּיּוּן שֶׁהַמִּסֵּר מְשַׁנֵּי תְּנָאִים כְּפוֹלִים אֵלּוּ אֶחָד הוּא. אֲפֻשֶׁר לְצַרֵּף לְכֹאן גַּם אֶת רֹאשׁ
 סֵדֶר טוֹ בְּתַהֲלִים, שֶׁהוּא הַפְּסוּק הָאֲחֵרוֹן בְּמִזְמוֹר קֹד שִׁלְנוּ: בְּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרָתוֹ יִנְצְרוּ הִלְלוּ-יְיָ:

כב

בחקותי

טו זרעכם ואכלהו איביכם: ונתתי פני בכם ונגפתם לפני איביכם ורדו
 טז בכם שנאיכם ונסתם ואין רדף אתכם: ואם עד-אלה לא תשמעו לי
 יז ויספתי ליסרה אתכם שבע על-חטאתיכם: ושברתי את-גאון עזכם
 יח ונתתי את-שמיכם כפרזל ואת-ארצכם כנחשה: ותם לריק כחכם ולא-
 יט תתן ארצכם את-יבולה ועץ הארץ לא יתן פרי: ואם-תלכו עמי קרי
 כ ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם: והשלחתי
 בכם את-חית השדה ושכלה אתכם והכריתה את-בהמתכם והמעטיה

תרגום אונקלוס

זרעכון ויכילוניה בעלי דבכיכון: טו ואתין רוגזי בכון ותתברון קדם בעלי דבכיכון וירדון בכון שנאיכון ותערקון ולית דרדיף יתכון: טז ואם עד אלין לא תקבלון למימרי ואוסיף למרדי יתכון שבע על חוביכון: יז ואתבר ית יקר תוקפכון ואתין ית שמאי דעלויכון תקיפין כפרזל מלאחמא מטר ארעא דתחותיכון חסינא כנחשא מלמעבד פירין: יח ויסוף לריקנו חילכון ולא תתין ארעכון ית עללתה ואילן חקלא לא יתין אביה: יט ואם תהכון קדמי בקשיו ולא תיכון לקבלא למימרי ואוסיף לאיתאה עליכון מחא שבע כחוביכון: כ ואשלח בכון ית חית השדה ותתפיל יתכון ותשיצי ית בעירכון

פירוש רש"י

כב:ג) - שיהיו השמים מזיעין בדרך שהנחשת מזיעה, והארץ אינה מזיעה בדרך שאין הפרזל מזיע, והיא משמרת פרותיה; אבל כאן, השמים לא יהיו מזיעין, בדרך שאין הפרזל מזיע, ויהא חורב בעולם, והארץ תהא מזיעה, בדרך שהנחשת מזיעה, והיא מאבדת פרותיה: (יח) ותם לריק כחכם. הרי אדם שלא עמל, שלא חרש, שלא זרע, שלא נפש, שלא פסח, שלא עדר, ובשעת הקציר בא שדפון ומלקה אותו - אין בכך כלום! אבל אדם שעמל וחרש וזרע ונפש וכסח ועדר, ובא שדפון ומלקה אותו - הרי שניו של זה קהות: ולא תתן ארצכם את יבולה. אף מה שאתה מוביל לה בשעת הזרע: ועץ הארץ. אפלו מן הארץ יהא לקוי, שלא יחניט פרותיו בשעת החנטה: לא יתן. משמש למעלה ולמטה, אעץ ואפרי: לא יתן פרי. כשהוא מפרה משיר פרותיו; הרי שתי קללות, ויש כאן שבע פרעניות: (יט) ואם תלכו עמי קרי. רבותינו אמרו: 'עראי', במקרה, שאינו אלא לפרקים, כן תלכו עראי במצות. ומנחם פרש: לשון מניעה, וכן 'הקר וגלגל' (משלי ז:ה), וכן 'יקר רוח' (משלי ד:כח), וקרוב לשון זה לתרגומו של אונקלוס: לשון קשי, שמקשין לבם למנע מהתקרב אלי: שבע כחטאתיכם. שבע פרעניות אחרות, במספר שבע, כחטאתיכם: (כ) והשלחתי. לשון גרוי: ושכלה אתכם. אין לי אלא חיה משכלת, שדרכה בכך. בהמה, שאין דרכה בכך, מניין? תלמוד לומר 'ושן בהמת אשלח בם' (דברים כז:כד), הרי שתיים. ומניין שתהא ממיתה בנשיכתה? תלמוד לומר 'עם חמת זחלי עפר' (שם) - מה אלו נושכין וממיתין, אף אלו נושכין וממיתין. כבר היו שנים בארץ ישראל: חמור נושך וממית, ערוד נושך וממית: ושכלה אתכם. אלו הקטנים: והכריתה את בהמתכם. מבחוץ: והמעטיה

לריק זרעכם. זרעה ואינה מצמחת, ומעתה מה אויביכם באים ואוכלים? ומה תלמוד לומר 'ואכלהו איביכם', הא כיצד? זרעה שנה ראשונה ואינה מצמחת, שנה שניה - מצמחת, ואויבים באים ומוצאים תבואה לימי המצור, ושפנים מתים ברעב שלא לקטו תבואה אשתקד. דבר אחר: 'וזרעתם לריק זרעכם' - כנגד הבנים והבנות הכתוב מדבר, שאתה עמל בהם ומגדלן, והחטא בא ומכלה אותם, שנאמר 'אשר טפחתי ורבייתי איבי כלם' (איכה, קינה ב:ב): ונתתי פני בכם. כמו שנאמר בטובה 'ופניתי אליכם' (פסוק י), כך נאמר ברעה 'ונתתי פני'. משלו משל למלך שאמר לעבדיו: פונה אני מכל עסקי, ועוסק אני עמכם לרעה: ונגפתם לפני איביכם. שיהא המות הורג אתכם מבפנים, ובעלי דבכיכון מקיפין אתכם מבחוץ: ורדו בכם שנאיכם. שאיני מעמיד שונאים אלא מכם ובכם; שבשעה שאמות העולם עומדים על ישראל - אינם מבקשים אלא מה שבגלוי, שנאמר 'והיה אם זרע ישראל ועלה מדין ועמלק ובני קדם וכו' ויחנו עליהם וישחיתו את יבול הארץ' (שופטים ד:ה-ה); אבל, בשעה שאעמיד עליכם מכם ובכם - הם מחפשים אחר המטמוניות שלכם. וכן הוא אומר 'ואשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו וגו' (תרי עשר, מכה, י:לב): ונסתם. מפני אימה: ואין רדף אתכם. מבלי כח: (טז) ואם עד אלה. ואם בעוד אלה עליכם 'לא תשמעו' - 'ויספתי' עוד יסורין אחרים: שבע על חטאתיכם. שבע פרעניות על שבע עברות האמורות למעלה: (יז) ושברתי את גאון עזכם. זה בית המקדש, וכן הוא אומר 'הגני מחלל את מקדשי גאון עזכם' (יחזקאל יז:מד): ונתתי את שמיכם כפרזל ואת ארצכם כנחשה. זו קשה משל משה, ששם הוא אומר: 'והיו שמיך אשר על ראשך נחשת וגו' (דברים

כב כֹּה אֶתְכֶם וְנִשְׁמֹו דְרִכֵּיכֶם: וְאִם-בְּאֵלֶה לֹא תוֹסְרוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי: בחוקותי
 כב וְהִלַּכְתִּי אַף-אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִכִּיתִי אֶתְכֶם גַּם-אֲנִי שִׁבְעַ עַל-חַטָּאתֵיכֶם:
 כג וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם-בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם אֶל-עַרְיִכֶם וּשְׁלַחְתִּי
 כד דָּבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְּתֶם בְּיַד-אוֹיֵב: בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטֶּה-לָּחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר
 נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשִּׁיבוּ לַחֲמֶכֶם בַּמֶּשְׁקָל וְאָכְלֹתֶם וְלֹא
 כה תִּשְׁפְּעוּ: וְאִם-בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: ז
 כו וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת-קָרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף-אֲנִי שִׁבְעַ עַל-חַטָּאתֵיכֶם:
 כז, כח וְאָכְלֹתֶם בָּשָׂר בְּנִיכֶם וּבְשָׂר בְּנֵיכֶם תֹּאכְלוּ: וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת-בְּמִיתֵיכֶם
 וְהִכְרַתִּי אֶת-חַמְנֵיכֶם וְנִתְּתִי אֶת-פְּגָרֵיכֶם עַל-פְּגָרִי גְלוּלֵיכֶם וְגַעְלָה נַפְשִׁי
 כט אֶתְכֶם: וְנִתְּתִי אֶת-עַרְיִכֶם חֶרֶבָה וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת-מִקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אֲרִיח
 ל בְּרִיחַ נִיחָחְכֶם: וְהִשְׁמַתִּי אֲנִי אֶת-הָאָרֶץ וְשִׁמְמוּ עָלֶיהָ אֵיבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים

תרגום אונקלוס

ותזער יתכון ויצדין אורחתכון: כא ואם באלין לא תתדרון למימרי ותהכון קדמי בקשיו: כב ואהך אף אנא
 עמכון בקשיו ואלקי יתכון אף אנא שבע על חוביכון: כג ואיתי עליכון דקטלין בחרבא ויתפרעון מנכון
 פורענותא על דעברתון על אורייתא ותתכנשון לקרויכון ואגרי מותנא ביניכון ותתמסרון ביד שנאה:
 כד בדאתבר לכון סעיד מיכלא וייפין עשר נשין לחמכון בתנורא חד ויתיבון לחמכון במתקלא ותיכלון
 ולא תשבעון: כה ואם בדא לא תקבלון למימרי ותהכון קדמי בקשיו: כו ואהך עמכון בתקוף רגז וארדי יתכון
 אף אנא שבע על חוביכון: כז ותיכלון בסר בניכון ובסר בנתכון תיכלון: כח ואשיצי ית במתכון ואקציץ ית
 חנסנסיכון ואמין ית פגריכון על פגור טעותכון וירחיק מימרי יתכון: כט ואמין ית קרויכון חרבא ואצדי ית
 מקדשיכון ולא אקביל ברעוא קורבן פנישתכון: ל ואצדי אנא ית ארעא ויצדון עלה בעלי דבביכון דיתבין

פירוש רש"י

אתכם. מבפנים: ונשמו דרכיכם. שבילים גדולים ושבילים קטנים. הרי שבע פרעניות: שן בהמה, ושן חיה, חמת זוחלי עפר, ושפלה, והכריתה, והמעייטה, ונשמו: (כא) לא תוסרו לי. לשוב אלי: (כג) נקם ברית. ויש נקם שאינו בברית, בדרך שאר נקמות, וזהו סמוי עיניו של צדקיהו. דבר אחר: 'נקם ברית' – נקמת בריתי אשר עברתם. כל 'הבאת חרב' שבמקרא היא מלחמת חילות אויבים: ונאספתם. מן החוץ אל תוך הערים מפני המצור: ושלחתי דבר בתוכם. ועל ידי הדבר 'ונתתם ביד' האויבים הצרים עליכם; לפי שאין מלינים את המת בירושלים, וכשהם מוציאים את המת לקברו, נתנין ביד אויב: (כד) מטה לחם. לשון משען, כמו 'מטה עז' (ירמיה כז: כז): בשברי לכם מטה לחם. אשבר לכם כל מסעד אכל, והם חצי רעב: ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד. מחסר עצים: והשיבו לחמכם במשקל. שתהא התבואה נרקבת ונעשית פת נפלת ומשתברת בתנור, והן יושבות ושוקלות את השברים לחלקם ביניהם: ואכלתם ולא תשבעו. זו היא המארה בתוך המעים בלחם. הרי שבע פרעניות: חרב, מצור, דבר, שבר מטה לחם, חסר עצים, פת נפלת, מארה במעים: 'ונתתם' (פסוק כג) אינה מן המנין – היא

החרב: (כח) במיתכם. מגדלים ובירניות: חמניכם. מן עבודה זרה שמעמידין על הגגות, ועל שם שעומדין בחמה קרויין 'חמנים': ונתתי את פגריכם. תפוחי רעב היו, ומוציאים יראתם מחיקם ומנשקים אותם, וכרסו נבקעת ונופל עליה: וגעלה נפשי אתכם. זה סלוק שכינה: (כט) ונתתי את עריכם חרבה. יכול, מאדם? כשהוא אומר 'והשמתי אני את הארץ' (פסוק ל), הרי אדם אמור! הא מה אני מקים 'חרבה'? מעובר ושב: והשמתי את מקדשיכם. יכול, מן הקרבנות? כשהוא אומר 'ולא אריח', הרי קרבנות אמורים, הא מה אני מקים 'והשמתי את מקדשיכם'? מן הגדודיות, שירות של ישראל שהיו מתקדשות ונועדות לבא שם. הרי שבע פרעניות: אכילת בשר בנים ובנות והשמדת במות הרי שתיים. – בריתות חמנים אין כאן פרענות, אלא על ידי השמדת הבירניות יפלו החמנים שבראשי הגגות ויפלתו – ונתתי את פגריכם וגו' הרי שלש; סלוק שכינה ארבע; חרבן ערים, שממון מקדש מן הגדודיות, 'ולא אריח' קרבנות – הרי שבע: (ל) והשמתי אני את הארץ. זו מדה טובה לישראל, שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצם, שתהא שוממה מיושביה:

בחוקותי

כב לא בָּהּ: וְאַתֶּכֶם אֲזִירָה בְּגוֹיִם וְהִרִיקֶתִי אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיתָה אֶרְצְכֶם שְׁמָמָה
 לב וְעֵרִיכֶם יִהְיוּ חֲרָבָה: אֲזִי תִרְצָה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתִּיהָ כֹּל יְמֵי הַשָּׁמָה וְאַתֶּם
 לג בָּאָרֶץ אִי־בִיכֶם אֲזִי תִשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־שִׁבְתִּיהָ: כָּל־יְמֵי הַשָּׁמָה
 לד תִּשְׁבַּת אֶת אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּה בְּשִׁבְתֵּיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ: וְהַנְּשָׂאִים
 בָּכֶם וְהַבָּאִתִּי מִרְךָ בְּלִבְכֶם בְּאֶרֶצַת אִי־בִיהֶם וְרִדְף אֹתָם קוֹל עֲלֶה נִדְף
 לה וְנָסוּ מִנִּסְת־חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאִין רִדְף: וְכָשְׁלוּ אִישׁ־בְּאֹחִיו כַּמִּפְנֵי־חֶרֶב וְרִדְף
 לו אִין וְלֹא־תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אִי־בִיכֶם: וְאַבְדֹתֶם בְּגוֹיִם וְאַכְלָה אֶתְכֶם
 לז אָרֶץ אִי־בִיכֶם: וְהַנְּשָׂאִים בָּכֶם יִמְקוּ בַּעֲוֹנָם בְּאֶרֶצַת אִי־בִיכֶם וְאַף בַּעֲוֹנֹת

תרגום אונקלוס

בה: לא ויתכון אבדר ביני עממיא ואגרי בתריכון דקטלין בחרפא ותהי ארעכון צדיא וקרויכון יהוין חרפא: לב בכין תרעי ארעא ית שמטהא כל יומין דצדיא ואתון בארע בעלי דבכיכון בכין תשמיט ארעא ותרעי ית שמטהא: לג כל יומין דצדיא תשמיט ית דלא שמטת בשמטיכון פד היתון יתבין עלה: לד ודישתארון בכון ואעיל תברא בלבהון בארעא דשנאיהון וירדוף יתהון קל טרפא דשקיף ויערקון מערק פד מן קדם דקטלין בחרפא ויפלון ולית דרדיף: לה ויתקלון גבר באחוהי פד מן קדם דקטלין בחרפא וירדיף לית ולא תהי לכון תקומה קדם בעלי דבכיכון: לו ותיבדון ביני עממיא ותגמר יתכון ארע בעלי דבכיכון: לז ודישתארון בכון יתמסון פחויהון בארעא דסנאיכון ואף פחויה

פירוש רש"י

עשה תשובה שלשים ושלש שנה, וכל שנות
 רשעו עשרים ושתים, כמו שאמרו באגדת חלק
 (סנהדרין קג.), ושל אמון שנים, ואחת עשרה
 ליהויקים וכנגדן לצדקיהו. צא וחשב לארבע מאות
 ושלשים ושלש שנה שמטין ויובלות שבהן, והם
 שש עשרה למאה – ארבע עשרה שמטין ושנים
 יובלות – הרי לארבע מאות שנה ששים וארבע,
 לשלשים ושלש שנה חמש שמטות, הרי שבעים
 חסר אחת, ועוד שנה יתרה שנכנסה בשמטה
 המשלמת לשבעים; ועליהם נגזר שבעים שנה
 שלמים. וכן הוא אומר בדברי הימים (כה: מג) 'עד
 רצתה הארץ את שבתותיה וגו' למלאות שבעים
 שנה: (לד) והבאתי מרדך. פחד ורף ללב, מ"ם של
 'מרד' יסוד נופל הוא, כמו מ"ם של 'מועד' ושל
 'מוקש': ונסו מנסת חרב. כאלו רודפים הורגים
 אותם: עלה נדף. שהרוח דוחפו ומכהו על עלה
 אחר ומקשקש ומוציא קול. וכן תרגומו 'קל טרפא
 דשקיף' – לשון חבטה; 'ושדופת קדים' (בראשית
 לו: יז) – 'שקיפן קדום', והוא לשון 'משקוף' (שמות
 ח: לב) – מקום חבטת הדלת, וכן תרגומו של חבורה
 (שמות טז: כה) – 'משקופי': (לה) וכשלו איש באחיו.
 כשירצו לנוס, יכשלו זה בזה, כי יבהלו לרוץ:
 כמפני חרב. כאלו בורחים מלפני הורגים, שיהא
 בלבבם פחד, וכל שעה סבורים שאדם רודפם.
 ומדרשו: 'וכשלו איש באחיו' – זה נכשל בעונו של
 זה, שכל ישראל ערבין זה לזה: (לו) ואבדתם בגוים.
 כשתהיו פזורים, תהיו אבודים זה מזה: ואכלה
 אתכם. אלו המתים בגולה: (לז) בעונת

(לא) ואתכם אזירה בגוים. זו מדה קשה, שבשעה
 שבני המדינה גולים למקום אחד, רואים זה את זה
 ומתנחמין; וישראל נזרו כבמזרה, כאדם הזורה
 שעורים בנפה ואין אחת מהן דבוקה בחברתה:
 והריקתי. כששולף החרב, מתרוקן הנדן. ומדרשו:
 חרב הנשמטת אחריכם אינה חוזרת מהר, כאדם
 שמריק את המים ואין סופן לחזור: והיתה ארצכם
 שממה. שלא תמהרו לשוב לתוכה, ומתוך כך
 'עריכם יהיו חרבה' – נראות לכם חרבות; שבשעה
 שאדם גולה מביתו ומכרמו ומעירו וסופו לחזור,
 כאלו אין כרמו וביתו חרבים. כך שנויה בתורת
 כהנים: (לב) אז תרצה. תפיס את פעם המקום שפעם
 על שמשותיה: והרצת. למלך [למלאות] את
 שבתותיה: (לג) כל ימי השמה. לשון העשות, ומ"ם
 דגש במקום כפל, 'שממה': את אשר לא שבתה.
 שבעים שנה של גלות בבל, הן היו כנגד שבעים
 שנות השמטה ויובל, שהיו בשנים שהכעיסו
 ישראל בארצם לפני המקום, ארבע מאות ושלשים
 שנה: שלש מאות ותשעים היו שני עונם –
 משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים; ובני
 יהודה הכעיסו לפניו ארבעים שנה – משגלו
 עשרת השבטים עד חרבות ירושלים. הוא שנאמר
 ביחזקאל 'ואתה שכב על צדך השמאלי' וגו' (יחזקאל
 ב: ג), 'וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית,
 ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום' (שם כב).
 ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמשית לגלות
 המלך יהויכין (שם א: ג); ועוד עשו שש שנים עד
 גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושלש. ואם תאמר שנות
 מנשה חמשים וחמש היו? (מלכים לב: טו), מנשה

כֹּחַ אֲבֹתֵם אִתְּכֶם יִמָּקוּ: וְהִתְוֹדוּ אֶת-עֲוֹנֵם וְאֶת-עֲוֹן אֲבֹתֵם בְּמַעַלְם אֲשֶׁר
 לֹט מַעַלְוֵי-בִי וְאִף אֲשֶׁר-הִלְכוּ עִמִּי בְּקָרִי: אֶף-אֲנִי אֵלַךְ עִמָּם בְּקָרִי וְהִבֵּאתִי
 אֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבִיבֵיהֶם אוֹ-אֲזִי יִכְנַע לְבָבָם הָעָרֶל וְאֲזִי יִרְצוּ אֶת-עֲוֹנָם:
 מ וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאִף אֶת-בְּרִיתִי יִצְחָק וְאִף אֶת-בְּרִיתִי אַבְרָהָם
 מֵא אֲזָכֹר וְהָאֶרֶץ אֲזָכֹר: וְהָאֶרֶץ תַּעֲזֹב מֵהֶם וְתָרַץ אֶת-שְׁבֹתֶיהָ בְּהִשְׁמָהּ
 מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת-עֲוֹנָם יַעַן וּבִלְעַן בְּמִשְׁפָּטִי מֵאִסּוּ וְאֶת-חֻקֹּתִי גָעֲלָהּ
 מִב נַפְשָׁם: וְאִף גַּם-זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבִיבֵיהֶם לֹא-מֵאֲסָתִים וְלֹא-גָעֲלָתִים
 מִג לְכַלֹּתָם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית
 רֵאשֻׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם
 מִד לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה: אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
 בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד-מֹשֶׁה:

תרגום אונקלוס

אֲבֹתָהוֹן בִּישֵׁיָא דְאֶחָדִין בִּידְהוֹן יִתְמַסּוּן: לֹט וְיִוְדוּן יִתְ חוֹבִיהוֹן וְיִתְ חוֹבֵי אֲבֹתָהוֹן בְּשִׁקְרָהוֹן דְּשִׁקְרוּ בְּמִימְרֵי
 וְאִף דְּהִלִּיכוּ קְדָמִי בְּקִשְׁיָו: לֹט אִף אֲנָא אֶהָד עִמָּהוֹן בְּקִשְׁיָו וְאֶעֱלִי יִתְהוֹן בְּאֶרֶע בְּעֵלִי דְּבִבְיָהוֹן אוֹ בְּכִין יִתְבַּר
 לְבָהוֹן טַפְשָׁא וּבְכִין יִרְעוּן יִתְ חוֹבִיהוֹן: מ וּדְכִירְנָא יִתְ קִימִי דְעַם יַעֲקֹב וְאִף יִתְ קִימִי דְעַם יִצְחָק וְאִף יִתְ קִימִי
 דְעַם אַבְרָהָם אֲנָא דְכִיר וְאֶרְעָא אֲנָא דְכִיר: מֵא וְאֶרְעָא תַתְרַטִּישׁ מִנְהוֹן וְתַרְעִי יִתְ שְׁמִטָהָא בְּדַצְדִּיאַת מִנְהוֹן וְאֲנֹן
 יִרְעוּן יִתְ חוֹבִיהוֹן לְטִין חֶלֶף בְּרַכָּאן אִימִי עֲלִיהוֹן דְּבִדְנִי קְצוּ וְיִתְ קִימִי רַחֲמִיקָת נַפְשָׁהוֹן: מִב וְאִף בְּרַם דָּא בְּמַהוּיָהוֹן
 בְּאֶרֶע בְּעֵלִי דְּבִבְיָהוֹן לֹא אֶרְטוּשְׁנוֹן וְלֹא אֶרְחִיקְנוֹן לְשִׁיזְיוֹתָהוֹן לְאִשְׁנָאָה קִימִי עִמָּהוֹן אֲרִי אֲנָא יִי אֱלֹהֵהוֹן:
 מִג וּדְכִירְנָא לְהוֹן קִימִי קְדָמִי דְאֶפִּיקִית יִתְהוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְעֵינֵי עַמְמִיָּא לְמַהוּי לְהוֹן לְאֵלֶּה אֲנָא יִי:
 מִד אֵלִין קִימִיָּא וְדִינִיָּא וְאִוְרִיתָא דִּיהִב יִי בִין מִימְרֵיה וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא דְּסִינַי בִּידָא דְּמֹשֶׁה:

פירוש רש"י

אֲבֹתֵם אִתְּכֶם. כְּשֶׁעֲוֹנוֹת אֲבֹתֵם אִתְּכֶם – כְּשֶׁאֲחִיזִים מַעֲשֵׂה אֲבוֹתֵיהֶם בִּידֵיהֶם: יִמָּקוּ. לְשׁוֹן הַמַּסָּה, כְּמוֹ
 'יִמָּסוּ', וְכְמוֹהוּ 'תִּמְקֶנָּה בְּחִרְיָהָן' (תרי עשר, זכריה, כ:ל), 'נִמְקֶה חֲבוּרָתִי' (תהלים סדר ה' פסוק ט, מזמור לוֹ
 שְׁלֹנוּ פִּסְקוֹ ו: (לֹט) וְהִבֵּאתִי אֹתָם. אֲנִי בְּעֶצְמִי אֲבִיאֵם. זֶה מִדָּה טוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִהְיוּ אוֹמְרִים: 'הוֹאִיל
 וְגָלִינוּ בֵּין הָאֲמּוֹת, נַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיהֶם', אֲנִי אֵינִי מְנִיחָם, אֲלֵא מַעֲמִיד אֲנִי אֶת נְבִיאִי וּמַחֲזִירָן לְתַחַת
 כְּנָפִי, שְׁנֵאמַר 'וְהָעֵלָה עַל רוּחְכֶם הָיוּ לֹא תִהְיֶה וְגו'', חִי אֲנִי וְגו', אִם לֹא בִּיד חֲזָקָה וְגו' (יחזקאל יא:לג-לד):
 אוֹ אֲזִי יִכְנַע. כְּמוֹ 'אוֹ נֹדַע כִּי שׁוֹר נִגָּח הוּא' (שמות טז:לז) – אִם אֲזִי יִכְנַע. לְשׁוֹן אַחֵר: אוֹלִי, שְׁמָא 'אֲזִי
 יִכְנַע לְבָבָם וְגו': וְאֲזִי יִרְצוּ אֶת עֲוֹנָם. יִכְפְּרוּ עַל עֲוֹנָם בִּיסוּרֵיהֶם: (מ) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. בְּחֻמְשָׁה
 מְקוֹמוֹת נִכְתָּב מֵלֵא; וְאֵלֶּיהוּ חֹסֵר בְּחֻמְשָׁה

מפתח סדרי התנ"ך

לפסוק מ וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאִף אֶת-בְּרִיתִי יִצְחָק וְאִף אֶת-בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר – ברית ה' עם האבות מובאת
 בראש סדר כז במלכים ויחז' ה' אִתְּכֶם וּרְחִמְכֶם וּפָנָן אֵלֵיהֶם לְמַעַן בְּרִיתוֹ אֶת-אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְלֹא אֲבָהּ הַשְׁחִיתָם
 וְלֹא הַשְׁלִיכָם מֵעַל-פָּנָיו עַד-עֵתָה: ברית עולם שלעתידי לבוא מופיעה בשני ראשי סדרים בירמיה. בסדר יח: כִּי
 זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲכַרְתִּי אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַיָּמִים הָהֵם נֹאס־ה' נָתַתִּי אֶת תּוֹרָתִי בְּקִרְבָּם וְעַל-לִבָּם אֲכַתְּבָנָה וְהָיִיתִי
 לָהֶם לְאֱלֹהִים וְהֵמָּה יִהְיוּ-לִי לְעָם: ובסדר כט: צִוִּן יִשְׂאֵלוּ דֶּרֶךְ הַנֶּה פְּנֵיהֶם בָּאוּ וְנִלְווּ אֶל-ה' בְּרִית עוֹלָם לֹא תִשְׁכַּח:
 ובראש סדר ט ביחזקאל וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת-בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרֶיךָ וְהִקְמֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם:

לפסוק מִב וְאִף גַּם-זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אֲבִיבֵיהֶם נִתַּן לְצַרְף אֶת רֹאשׁ סדר טז בירמיה המלמד כיצד להתנהג בגלות
 וּדְרָשׁוּ אֶת-שְׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר הִגְלִיתִי אֶתְכֶם שָׁמָּה וְהִתְפַּלְלוּ בַּעֲדָהּ אֶל-ה' כִּי בְשָׁלוֹמָהּ יִהְיֶה לָכֶם שְׁלוֹם:

כג

א, ב וידבר יהוה אל-משה לאמר: דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם איש כי צח רביעי 6 ה i

בחקותי

ג יפלא נדר בערפך נפשת ליהוה: והיה ערפך הזכר מבן עשרים שנה
 ד ועד בן-ששים שנה והיה ערפך חמשים שקל כסף בשקל הקדש: ואם-
 ה נקבה הוא והיה ערפך שלשים שקל: ואם מבן-חמש שנים ועד בן-
 עשרים שנה והיה ערפך הזכר עשרים שקלים ולנקבה עשרת שקלים:
 ו ואם מבן-חדש ועד בן-חמש שנים והיה ערפך הזכר חמשה שקלים
 ז כסף ולנקבה ערפך שלשת שקלים כסף: ואם מבן-ששים שנה ומעלה
 ח אם-זכר והיה ערפך חמשה עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים: ואם-מין
 הוא מערפך והעמידו לפני הכהן והעריך אתו הכהן על-פי אשר תשיג
 ט יד הנדר יעריכנו הכהן: ואם-בהמה אשר צט i 5
 י יקריבו ממנה קרבן ליהוה כל אשר יתן ממנו ליהוה יהיה-קדש: לא
 יחליפנו ולא-ימיר אתו טוב ברע או-רע בטוב ואם-המר ימיר בהמה

תרגום אונקלוס

א ומליל יי עם משה למימר: ב מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר ארי יפריש נדר בפורסן נפשתא קדם יי:
 ג ויהי פורסניה דדכרא מבר עשרין שנין ועד בר שתין שנין ויהי פורסניה חמשין סלעין דכסף בסלעי קודשא:
 ד ואם נוקבתא היא ויהי פורסניה תלתין סלעין: ה ואם מבר חמש שנין ועד בר עשרין שנין ויהי פורסניה
 דכורא עשרין סלעין ולנוקבתא עשר סלעין: ו ואם מבר ירחא ועד בר חמש שנין ויהי פורסניה דדכורא
 חמש סלעין דכסף ולנוקבתא פורסניה תלת סלעין דכסף: ז ואם מבר שתין שנין ולעילא אם דכורא ויהי
 פורסניה חמש עשר סלעין ולנוקבתא עשר סלעין: ח ואם מסבן הוא מפורסניה ויקימניה קדם כהנא ויפרוס
 יתיה כהנא על פום דתדביק יד נדרא פורסניה כהנא: ט ואם בעירא דיקרבון מנה קורבנא קדם יי כל דיתין
 מניה קדם יי יהי קודשא: י לא יחלפניה ולא יעבר יתיה טב בביש או ביש בטב ואם חלפא יחליף בעירא

פירוש רש"י

סדר כג (ב) כי יפלא. יפרש בפיו: בערפך נפשת. לתן ערך נפשו, לומר: ערך דבר שנפשו תלויה בו, עלי: (ג) והיה ערפך וגו'. אין 'ערך' זה לשון דמים, אלא בין שהוא יקר, בין שהוא זול, כפי שניו - הוא הערך הקצוב עליו בפרשה זו: ערפך. כמו 'ערך'; וכפל הכפ"ץ, לא ידעתי מאיזה לשון הוא: (ה) ואם מבן חמש שנים. לא שיהא הנודר קטן, שאין בדברי קטן כלום. אלא גדול שאמר 'ערך קטן זה, שהוא בן חמש שנים, עלי': (ז) ואם מבן ששים שנה וגו'. משמגיע לימי הזקנה, האשה קרובה להחשב כאיש, לפיכך האיש פוחת בזקנותו יותר משליש בערכו, והאשה אינה פוחתת אלא שליש בערכה; דאמרי אנשי: סבא

בביתא - פחא בביתא, סבתא בביתא - סימא בביתא, וסימנא טבא בביתא: (ח) ואם מין הוא. שאין ידו משגת לתן הערך הזה: והעמידו. לנערך 'לפני הכהן' ויעריכנו לפי השגת ידו של מעריך: על פי אשר תשיג. לפי מה שיש לו יסדרנו, וישאיר לו כדי חייו: מטה, פר וכסת, וכלי אמנות; אם היה חמר, משאיר לו חמורו: (ט) כל אשר יתן ממנו. אמר: 'רגלה של זו עולה', דבריו קימין, ותמכר לצריכי [ויג לצרכי] עולות, ודמיה חלין, חוץ מדמי אותו האיבר (עין משנה תורה לרמבם, ספר עבודה, מעשה הקורבנות פרק טו הלכה ב: (י) טוב ברע. תם בבעל מום: או רע בטוב. וכל שכן טוב ברע ורע ברע:

מפתח סדרי התנך

על פי הדין שבפסוק ט ואם-בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו לה' יהיה-קדש: נהגו אנשי בית שמש בעגלה שנשאה את ארון ה' השב משדה פלישתים ובפרות שנשאו את העגלה. והעגלה פאה אל-שדה יהושע בית-השמש ונתעמד שם ושם אבן גדולה ויבקעו את-עצי העגלה ואת-הפרות העלו עלה לה': פסוק זה נקבע כראש סדר ד בשמואל.

וכך מפרש המלבי"ם: ויבקעו שרי פלשתים בקעו עצי העגלה והעלו רצה לומר שצו להעלות את הפרות כי כל זה ודאי לא עשו אנשי בית שמש מעצמם בלי דעת הסרנים שהיו העגלה והפרות שלהם.

כג

י' בְּהֵמָה וְהִי־הוּא וּתְמוֹרֶתוֹ יִהְיֶה־קֹדֶשׁ: וְאִם כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר
 יב לֹא־יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרֶבֶן לַיהוָה וְהַעֲמִיד אֶת־הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן: וְהַעֲרִיף
 יג הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כְּעֶרְכָּךְ הַכֹּהֵן כֵּן יִהְיֶה: וְאִם־גָּאֵל יִגְאֻלָּהּ
 יד וַיִּסֹּף חֲמִישָׁתוֹ עַל־עֶרְכָּךְ: וְאִישׁ כִּי־יִקְדֹּשׁ אֶת־בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה
 טו וְהַעֲרִיכוּ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיף אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יִקּוּם:
 טז וְאִם־הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל אֶת־בֵּיתוֹ וַיִּסֹּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף־עֶרְכָּךְ עָלָיו וְהִיָּה לוֹ:
 טז וְאִם | מִשְׁדֶּה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהִיָּה עֶרְכָּךְ לְפִי זֶרְעוֹ זֶרַע חֹמֶר
 יז שְׁעָרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף: אִם־מִשְׁנֵת הֵיבֵל יִקְדִּישׁ שָׂדֶהוּ כְּעֶרְכָּךְ יִקּוּם:
 יח וְאִם־אֲחֵר הֵיבֵל יִקְדִּישׁ שָׂדֶהוּ וְחֹשֶׁב־לוֹ הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי הַשָּׂנִים
 יט הַנּוֹתֵרֶת עַד שָׁנַת הֵיבֵל וְנִגְרַע מֵעֶרְכָּךְ: וְאִם־גָּאֵל יִגְאֹל אֶת־הַשָּׂדֶה
 כ הִמְקִדִּישׁ אֹתוֹ וַיִּסֹּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף־עֶרְכָּךְ עָלָיו וְקָם לוֹ: וְאִם־לֹא יִגְאֹל

חמישי 7

תרגום אונקלוס

בבעירא ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא: יא ואם כל בעירא מסאבא דלא יקרבו מנה קורבנא קדם יי ויקים
 ית בעירא קדם כהנא: יב ויפרוס כהנא יתה בין טב ובין ביש כפורסן כהנא כן יהי: יג ואם מפרק יפרקנה
 ויוסיף חומשיה על פורסניה: יד וגבר ארי יקדיש ית ביתיה קודשא קדם יי ויפרסניה כהנא בין טב
 ובין ביש כמא דפורוס יתיה כהנא כן יקום: טו ואם דאקדיש יפרוק ית ביתיה ויוסיף חומש כסף פורסניה
 עלוהי ויהי ליה: טז ואם מחקל אחסנתיה יקדיש גבר קדם יי ויהי פורסניה לפום זרעיה בית זרע כור שערין
 בחמשין סלעין דכסף: יז אם משתא דיובילא יקדיש חקליה כפורסניה יקום: יח ואם בתר יובילא יקדיש
 חקליה ויחשיב ליה כהנא ית כספא על פום שניא דאשתארא עד שתא דיובילא ויתמנע מפורסניה:
 יט ואם מפרק יפרוק ית חקלא דאקדיש יתיה ויוסיף חומש כסף פורסניה עלוהי ויקום ליה: כ ואם לא יפרוק

פירוש רש"י

(יא) ואם כל בהמה טמאה. בבעלת מום הכתוב מדבר, שהיא טמאה להקרבה; ולמדך הכתוב, שאין קדשים תמימים יוצאין לחלין בפדיון, אלא אם כן הוממו: (יב) כערךך הכהן כן יהיה. לשאר כל אדם הבא לקנותה מיד הקדש: (יג) ואם גאל יגאלנה. בבעלים החמיר הכתוב להוסיף חמש, וכן המקדיש בית, וכן במקדיש את השדה, וכן בפדיון מעשר שני, הבעלים מוסיפין חמש ולא שאר כל אדם: (טז) והיה ערכך לפי זרעו. ולא כפי שויה; אחת שדה טובה ואחת שדה רעה, פדיון הקדשן שוה – בית כר שעורים בחמשים שקלים; כך גזרת הכתוב, והוא שבא לגאלה בתחלת היובל, ואם בא לגאלה באמצעו, נותן לפי החשבון סלע ופונדיון לשנה; לפי שאינה הקדש אלא למנין שנות היובל, שאם נגאלה הרי טוב, ואם לאו, הגזפר מוכרה בדמים הללו לאחר, ועומדת ביד הלוקח עד היובל כשאר כל השדות המכורות, וכשהיא יוצאה מידו, חוזרת לכהנים של אותו משמר שהיובל פוגע בו, ומתחלקת

ביניהם. זהו המשפט האמור במקדיש שדה. ועכשו אפרשנו על סדר המקראות: (יז) אם משנת היבל יקדיש וגו'. אם משעברה שנת היובל הקדישה, ובא אדם לגאלה מיד, 'כערךך יקום' – כערךך הזה האמור יהיה, חמשים כסף יתן: (יח) ואם אחר היבל יקדיש. וכן אם הקדישה משנת היובל ונשתהת ביד גזפר, ובא זה לגאלה אחר היובל: וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות. כפי חשבון; כיצד? הרי קצב דמיה של ארבעים ותשע שנה חמשים שקל, הרי שקל לכל שנה ושקל יתר על כלן; והשקל ארבעים ושמונה פונדיון, הרי סלע ופונדיון לשנה, אלא שחסר פונדיון אחד לכלם. ואמרו רבותינו, שאותו פונדיון – קלבון לפרוטרוט, והבא לגאל, יתן סלע ופונדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת היובל: ונגרע מערכך. מנין השנים שמשנת היובל עד שנת הפדיון: (יט) ואם גאל יגאל וגו' המקדיש אתו. יוסיף חמש על הקצבה הזאת: (כ) ואם לא יגאל

מפתח סדרי התנך

כל דיני הערכין, הנחלות ושדות האחוזה מתבססים על דברי ה' בפי הנביא ירמיה שנקבעו לראש סדר טו שם אנכי עשיתי את הארץ את האדם ואת הבהמה אשר על-פני הארץ בכחי הגדול ובזרועי הנטויה ונתתי לאשר ישר בעיני:

כג

כא את השדה ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד: והיה השדה

בחקותי

כב

כב בצאתו ביכל קדש ליהוה כשדה חחרם לכהן תהיה אחזתו: ואם את-

ששי

כג

כג שדה מקנתו אשר לא משדה אחזתו יקדיש ליהוה: וחשב-לו הכהן את

מכסת הערפך עד שנת היכל ונתן את הערפך ביום ההוא קדש ליהוה:

כד

כד בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר-לו אחזת הארץ:

כה

כה וכל-ערפך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה יהיה השקל: אך-בכור אשר

יבכר ליהוה בבהמה לא יקדיש איש אתו אם-שור אם-שה ליהוה הוא:

כו

כו ואם בבהמה הטמאה ופדה בערפך ויסף חמשתו עליו ואם-לא יגאל

כז ונמכר בערפך: אך כל-חרם אשר יחרם איש ליהוה מכל-אשר-לו מאדם

ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל-חרם קדש-קדשים הוא

תרגום אונקלוס

ית חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר אחרן לא יתפריק עוד: כא ויהי חקלא במפקיה ביובילא קודשא קדם יי כחקל חרמא לכהנא תהי אחסנתיה: כב ואם ית חקל זבינוהי דלא מחקל אחסנתיה יקדיש קדם יי: כג ויחשיב ליה כהנא ית נסיב פורסניה עד שתא דיובילא ויתין ית פורסניה ביומא ההוא קודשא קדם יי: כד בשתא דיובילא יתוב חקלא לדזבניה מניה לדיליה אחסנת ארעא: כה וכל פורסניה יהי בסלעי קודשא עסרין מעין יהי סלעא: כו ברם בוכרא דיתבכר קדם יי בבעיירא לא יקדיש גבר יתיה אם תור אם אמר דיי הוא: כז ואם בבעיירא מסאבא ויפרוק בפורסניה ויסוף חומשיה עלוהי ואם לא יתפריק ויזבן בפורסניה: כח ברם כל חרמא דיתרים גבר קדם יי מכל דליה מאנשא ובעיירא ומחקל אחסנתיה לא יזבן ולא יתפריק כל חרמא קודש קודשין הוא

פירוש רש"י

המקרא הזה מוסב על הבכור, שאין לומר בבכור בהמה טמאה ופדה בערפך; וחמור אין זה, שהרי אין פדיון פטר חמור אלא טלה, והוא מתנה לכהן ואינו להקדש; אלא הכתוב מוסב על ההקדש, שהכתוב של מעלה דבר בפדיון בהמה טהורה שהוממה, וכאן דבר במקדיש בהמה טמאה לבדק הבית: ופדה בערפך. כפי מה שיעריכנה הכהן: ואם לא יגאל. על ידי בעלים: ונמכר בערפך. לאחרים: (כח) אך כל חרם וגו'. נחלקו רבותינו בדבר: יש אומרים: 'סתם חרמים להקדש', ומה אני מקים 'כל חרם בישראל לה' יהיה'? (במדבר טז: כח) ? בחרמי כהנים, שפרש ואמר: 'הרי זה חרם לכהן'; ויש שאמרו: 'סתם חרמים לכהנים': לא ימכר ולא יגאל. אלא ינתן לכהן. לדברי האומר: 'סתם חרמים לכהנים', מפרש מקרא זה בסתם חרמים; והאומר: 'סתם חרמים לבדק הבית', מפרש מקרא זה בחרמי כהנים; שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם פדיון עד שיבאו ליד כהן, וחרמי גבה נפדים: כל חרם קדש קדשים הוא. האומר: 'סתם חרמים לבדק הבית', מביא ראיה מכאן; והאומר: 'סתם חרמים לכהנים', מפרש 'כל חרם קדש קדשים הוא לה' ללמד, שחרמי כהנים חלים על קדשי קדשים ועל קדשים קלים, ונותן לכהן. כמו ששנינו במסכת ערכין (דף כח:): 'אם נדר נותן דמיה, ואם נדרה נותן את טובתה': מאדם. כגון שהחרים עבדיו ושפחותיו הכנענים:

את השדה. המקדיש: ואם מכר. הגזבר: את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד. לשוב ליד המקדיש: (כא) והיה השדה בצאתו ביכל. מיד הלוקחו מן הגזבר, בדרך שאר שדות היוצאות מיד לוקחיהם ביוכל: קדש לה'. לא שישוב להקדש ביד הבית ליד הגזבר, אלא 'כשדה חחרם' הנתון לכהנים, שנאמר 'כל חרם בישראל לה' יהיה' (במדבר טז: כח), אף זו תתחלק לכהנים של אותו משמר שיום הכפורים של יובל פוגע בו (ערכין כח:): (כב-כד) ואם את שדה מקנתו וגו'. חלוק יש בין שדה מקנה לשדה אחזה, ששדה מקנה לא תתחלק לכהנים ביוכל, לפי שאינו יכול להקדישה אלא עד היובל, שהרי ביוכל היתה עתידה לצאת מידו ולשוב לבעלים. לפיכך אם בא לגאלה, יגאל בדמים הללו הקצובים לשדה אחזה, ואם לא יגאל וימכרנה הגזבר לאחר, או אם יגאל הוא 'בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו', אותו שהקדישה. ופן תאמר 'לאשר קנהו' הלוקח הזה האחרון 'מאתו' וזהו הגזבר? לכך הצריך לומר 'לאשר לו אחזת הארץ' מירשת אבות, וזהו בעלים הראשונים שמכרוה למקדיש: (כה) וכל ערפך יהיה בשקל הקדש. כל 'ערף' שכתוב בו שקלים, יהיה בשקל הקדש: עשרים גרה. עשרים מעות; כך היו מתחלה, ולאחר מכאן הוסיפו שתות. ואמרו רבותינו: שש מעה כסף דינר, עשרים וארבע מעות לסלע: (כו) לא יקדיש איש אתו. לשם קרבן אחר, לפי שאינו שלו: (כז) ואם בבהמה הטמאה וגו'. אין

כג

כט, ל ליהוה: כל־חרם אשר יחרם מן־האדם לא יפדה מות יומת: וכל־מעשר

שביעי

לא הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליהוה הוא קדש ליהוה: ואם־גאל יגאל

בחוקותי

לב איש ממעשרו חמשיתו יסף עליו: וכל־מעשר בקר וצאן כל אשר־יעבר

מפטיר

לג תחת השבט העשירי יהיה־קדש ליהוה: לא יבקר בין־טוב לרע ולא

ימירנו ואם־המר ימירנו והיה־הוא ותמורתו יהיה־קדש לא יגאל:

לד אלה המצות אשר צוה יהוה את־משה אל־בני ישראל בהר סיני:

חזק

תרגום אונקלוס

קדם יי: כט כל חרמא דיתחרם מן אנשא לא יתפריק אתקטלא יתקטיל: ל וכל מעשר ארעא מזרעא דארעא מפריי אילנא דיין הוא קודשא קדם יי: לא ואם מפרק יפרוק גבר ממעשריה חומשיה יוסיף עלוהי: לב וכל מעשר תורין ועאן כל דיעבר תחות חוטרא עשיראה יהי קודשא קדם יי: לג לא יבקר בין טב לביש ולא יחלפניה ואם חלפניה יחלפניה ויהי הוא וחלופניה יהי קודשא לא יתפריק: לד אלן פקודיא דפקיד יי ית משה לות בני ישראל בטורא דסיני:

פירוש רש"י

וגו' (דברים יב:כה): (לב) תחת השבט. כשבא לעשרן, מוציאן בפתח זה אחר זה, והעשירי מכה בשבט צבוע בסיקרא, להיות נפר שהוא מעשר; כן עושה לטלאים ולעגלים של כל שנה ושנה: יהיה קדש. לקרב למזבח דמו ואמוריו, והבשר נאכל לבעלים, שהרי לא נמנה עם שאר מתנות כהנה, ולא מצינו שיהא נתון בשור לכהנים: (לג) לא יבקר וגו'. לפי שנאמר 'וכל מבחר נדריכם' (דברים י:לד), יכול, יהא בורר ומוציא את היפה? תלמוד לומר 'לא יבקר בין טוב לרע', בין תם בין בעל מום חלה עליו קדשה; ולא שיקרב בעל מום, אלא יאכל בתורת מעשר, ואסור לגזז ולעבד:

(כט) כל חרם אשר יחרם וגו'. היוצא להרג ואמר אחד: 'ערפו עלי', לא אמר כלום: מות יומת. הרי הולך למות, לפיכך 'לא יפדה', אין לו דמים ולא ערף: (ל) וכל מעשר הארץ. במעשר שני הכתוב מדבר: מזרע הארץ. דגן: מפרי העץ. תירוש ויצהר: לה' הוא. קנאו השם, ומשלחנו צוה לה לעלות ולאכל בירושלים, כמו שנאמר 'ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' מעשר דגנך תירשך וגו' (דברים יב:כג): (לא) ממעשרו. ולא ממעשר חברו; הפודה מעשר של חברו, אין מוסיף חמש. ומה היא גאלתו? יפדנו, כדי להתירו באכילה בכל מקום, והמעות יעלה ויאכל בירושלים, כמו שכתוב 'ונתת בכסף

מפתח סדרי התנך

הפטר הסדר: סדר כג עוסק בערכי אדם. הפטרת הסדר (שופטים ח:מח-ט:ב + ט:ט) עוסקת בנדרו של יפתח ששאל שלא כהוגן וזימנו לו את בתו. וידר יפתח נדר... והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי בשווי בשלום מבני עמון והיה לה' והעליתיהו עלה: ויעבר יפתח אל־בני עמון להלחם בם ויתנם ה' בידו: ויפס... מכה גדולה מאד ויכנעו בני עמון מפני בני ישראל: (ודילגו על קיום הנדר וסיימו)...מימים ימימה תלכנה בנות ישראל לתנות לבת־יפתח הגלעדי ארבעת ימים בשנה:

מהו הקשר שבין הקריאה בתורה והפטרות?

מדרש רבי תנחומא על ראש הסדר כאן, מחבר בין פרשת ערכין ובתו של יפתח תוך ביקורת חריפה ביותר הן על יפתח והן על פינחס ששימש אז ככהונה גדולה:

איש כי יפלא נדר בערכך נפש... ואם אין בידו תורה, אין בידו כלום. כן את מוצא ביפתח הגלעדי, מפני שלא היה בן תורה, אבד את בתו... באותה שעה היה עליו כעס מן הקדוש ברוך הוא, אמר: אלו יצא מביתו כלב או חזיר או גמל, היה מקריב אותו לפני. לכך זמן לו בתו... והלא פנחס היה שם [להתיר את נדרו] והוא אומר ולא אוכל לשוב?..

אלא פנחס אמר: אני כהן גדול בן כהן גדול ואיך אלף אצל עם הארץ?

יפתח אמר: אני ראש שופטי ישראל ראש הקצינים, אשפיל עצמי ואלף אצל הדיוט?

מבין תרויהון אבדת ההיא עלובתא מן עלמא [מבין שניהם אבדה ההיא אומללה מן העולם] ושניהם נתחייבו בדמיה...

ורוח הקדש צוחת: נפשות הייתי רוצה שתקריב לפני? אשר לא־צויתי ולא דברתי ולא עלתה על־לבי: (ירמיה ה:ט)...

אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל: אם אתם מביאין לפני ערכים שלכם, מעלה אני עליכם, כאלו נפשותיכם הקרבתם לפני.

וכך פייט רבי ינאי

כי לך כל הנפשות ונשמות / רוחות וחיית ויחידות

ותיקר לך נפש יחידך / ואל תתן לחיית נפש תורך

ויקר לך פידינןם / ויערב לך כופרם

עם אוהבך בכל לבבם / ומואהבים לך בכל הונם / ומחובבים לך בכל נפשם

בבוא נפשם בם / ובצאת מם / ועורה בגופם

יעריצו שמך בקדושה / כסוד קדושי מעלה

הבהרה: הקדמתי את הפטרת 'בהר' על פי מנהג הספרדים והאשכנזים
 בכדי לאחד את הפטרת 'בהר' למנהג התימנים עם הפטרת 'בחקותי' למנהג הספרדים והאשכנזים.

למנהג התימנים: הפטרת סדרת בהר בספר ירמיה

סדר	פסוק	ולמנהג הספרדים והאשכנזים: היא הפטרת סדרת בחקתי	פרשה
ח	מא	יְהוָה עָזִי וּמַעֲזִי וּמְנוּסִי בַּיּוֹם צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יִכְאוּ מֵאִפְסֵי-אָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶד-שֶׁקֶר נָחֲלוּ אַבֹּתֵינוּ הֶבֶל וַאֲיֵן-בָּם מוֹעִיל: הִיעֲשֶׂה-לוֹ אָדָם אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים: לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעֶם בַּפֶּעַם הַזֹּאת אוֹדִיעֶם אֶת-יָדִי וְאֶת-גְּבוּרָתִי וַיִּדְעוּ כִּי-שָׁמִי	צח
מז	מז	יְהוָה: חטאת יהודה כתובה בעט ברזל	צט
מה	מה	בַּצִּפְרֹן שָׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל-לִוַח לָפֶם וּלְקַרְנֹת מִזְבְּחֹתֵיכֶם: כְּזֹכֶר בְּנֵיהֶם מִזְבְּחֹתָם וְאֲשֵׁרֵיהֶם עַל-עֵץ רַעֲנָן עַל גְּבַעֹת הַגְּבוּהֹת: הָרָרִי בַשִּׁדָּה חִילָךְ כָּל-אוֹצְרוֹתֶיךָ לִבּוֹ אֶתָּן בְּמַתִּיךָ בַּחֲטָאת	מז
מו	מו	בְּכָל-גְּבוּלֶיךָ: וְשִׁמְטָתָהּ וּבָךְ מִנְחַלְתָּךְ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וְהַעֲבַדְתִּיךָ אֶת-אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא-יִדְעָתָּ כִּי-אֲשֶׁר קִדַּחְתָּם בְּאִפִּי עַד-עוֹלָם	מז
מח	מח	תוֹקֵד: כה אָמַר יְהוָה אֲרוּר הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח	ק
מט	מט	בְּאֲדָם וְשֵׁם בָּשָׂר זִרְעוֹ וּמִן-יְהוָה יִסּוּר לְבוֹ: וְהָיָה כְּעֶרְעֵר בַּעֲרָבָה וְלֹא יֵרָאֶה כִּי-יָבוֹא טוֹב וְשָׁכַן חֲרָרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלַחָה וְלֹא	מט
ט	א	תִּשָּׁב: בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְהָיָה	קא
ב	ב	יְהוָה מִבְּטָחוֹ: וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתּוֹלַע עַל-מַיִם וְעַל-יּוֹבֵל יִשְׁלַח שָׂרָשָׁיו וְלֹא יֵרָא [יִרְאָתָה] כִּי-יָבֹא חֹם וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצָּרָתָה לֹא	ב
ג	ג	יִדְאָג וְלֹא יִמִּישׁ מַעֲשׂוֹת פָּרִי: עֶקֶב הַלֵּב מִכָּל וְאִנֶּשׁ הוּא מִי יִדְעֵנוּ:	ג
ד	ד	אֲנִי יְהוָה חֲקֹר לֵב בַּחֲן כְּלִיּוֹת וְלָתַת לְאִישׁ כְּדָרְכּוֹ [כְּדָרְכָיו] כְּפָרִי	ד
ה	ה	מַעֲלָלָיו: קרא דגל ולא ילד עשה עשר ולא	קב
ו	ו	בְּמִשְׁפַּט בַּחֲצִי יָמוֹ [יָמִינוֹ] יַעֲזֹבֵנוּ וּבִאֲחֵרִיתוֹ יִהְיֶה נָבֵל: כִּסֵּא כְבוֹד	ו
ז	ז	מְרוֹם מְרֹאשׁוֹן מְקוֹם מְקֻדָּשָׁנוּ: מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל יְהוָה כָּל-עֲזֹבֶיךָ יִבְשׁוּ יִסּוּרֵי [וְסוּרֵי] בָּאָרֶץ יִכָּתְבוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם-חַיִּים	ז
		אֶת-יְהוָה: פ	
ח	ח	רְפֹאנִי יְהוָה וְאַרְפָּא הוֹשִׁיעֲנִי וְאוֹשַׁעַה כִּי תִהְלֹתִי אֹתָהּ: (פרשה קג נמשכת) קג	קג

סדר	פסוק	למנהג התימנים: הפטרת סדרת בחקותי בספר יחזקאל	פרשה
כ	יט, כ	וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא עַל־רוּעֵי יִשְׂרָאֵל הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְרָעִים כֹּה־אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה הוּא רֹעִי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ רָעִים אוֹתָם הֲלוֹא הֵצֵאן יָרְעוּ הָרָעִים: אֶת־הַחֶלֶב תֹּאכְלוּ וְאֶת־הַצֶּמֶר תִּלְבְּשׁוּ הַפְּרִיָּאָה תִּזְבְּחוּ הֵצֵאן לֹא תִרְעוּ: אֶת־הַנַּחֲלוֹת לֹא חִזַּקְתֶּם וְאֶת־הַחוּלָה לֹא־רִפֵּאתֶם וְלִנְשֹׁבֶרֶת לֹא חִבַּשְׁתֶּם וְאֶת־הַנְּדִיחַת לֹא הִשְׁבַּתֶּם וְאֶת־הָאֲבֹדֶת לֹא בִקְשַׁתֶּם וּבְחִזְקָה רִדִיתֶם אֹתָם וּבִפְרֹךְ: וְתַפּוּצִינָה מִבְּלֵי רָעָה וְתַהַיִינָה לֹאכְלָה לְכָל־חֵית הַשָּׂדֶה וְתַפּוּצִינָה: יִשְׁגּוּ צֹאנִי בְּכָל־הַהָרִים וְעַל כָּל־גִּבְעָה רָמָה וְעַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ נִפְצוּ צֹאנִי וְאִין דּוֹרֵשׁ וְאִין מִבְקָשׁ: לָכֵן רָעִים שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה: חִי־אֲנִי נָא אֲדַנִּי יְהוָה אִם־לֹא יַעַן הָיִיתִי־צֹאנִי לָבֹז וְתַהַיִינָה צֹאנִי לֹאכְלָה לְכָל־חֵית הַשָּׂדֶה מֵאִין רָעָה וְלֹא־דָרְשׁוּ רֹעִי אֶת־צֹאנִי וִירְעוּ הָרָעִים אוֹתָם וְאֶת־צֹאנִי לֹא רָעוּ: לָכֵן הָרָעִים שָׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה: כֹּה־אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה הִנְנִי אֶל־הָרָעִים וְדַרְשֵׁתִי אֶת־צֹאנִי מִיָּדָם וְהַשְׁבַּתִּים מִרְעוֹת צֹאן וְלֹא־יָרְעוּ עוֹד הָרָעִים אוֹתָם וְהַצִּלְתִּי צֹאנִי מִפִּיהֶם וְלֹא־תַהַיִין לָהֶם לֹאכְלָה: כִּי כֹה אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה הִנְנִי־אֲנִי קָמָה וְדַרְשֵׁתִי אֶת־צֹאנִי וּבִקְרָתִים: כְּבִקְרַת רָעָה עֲדֹרֹ בְּיוֹם־הַיּוֹתוֹ כְּתוֹךְ־צֹאנֹו נִפְרָשׁוֹת כֵּן אֲבַקֵּר אֶת־צֹאנִי וְהַצִּלְתִּי אֹתָהֶם מִכָּל־הַמְּקוֹמֹת אֲשֶׁר נִפְצוּ שָׁם בְּיוֹם עָנָן וְעָרַפֶּל: וְהוֹצֵאתִים מִן־הַעֲמִים וְקִבְּצַתִּים מִן־הָאָרְצוֹת וְהִבֵּיאוֹתִים אֶל־אֲדֹמָתָם וְרַעֲיַתִּים אֶל־הָרִי יִשְׂרָאֵל בְּאִפִּיקַי וּבְכָל מוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: בְּמִרְעָה־טוֹב אֶרְעֶה אֹתָם וּבְהָרֵי מְרוֹם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה נֹוֹהָם שָׁם תִּרְבְּצֶנָה בְּנוֹה טוֹב וּמִרְעָה שָׁמֶן תִּרְעִינָה אֶל־הָרִי יִשְׂרָאֵל: אֲנִי אֶרְעֶה צֹאנִי וְאֲנִי אֲרִבִּיצֵם נָא אֲדַנִּי יְהוָה: אֶת־הָאֲבֹדֶת אֲבַקֵּשׁ וְאֶת־הַנְּדִיחַת אֲשִׁיב וְלִנְשֹׁבֶרֶת אֲחַבֵּשׁ וְאֶת־הַחוּלָה אֲחַזֵּק וְאֶת־הַשִּׁמְנָה וְאֶת־הַחִזְקָה אֲשַׁמִּיד אֶרְעֶנָה בְּמִשְׁפָּט: וְאֶתְנָה צֹאנִי כֹה אָמַר אֲדַנִּי יְהוָה הִנְנִי שֹׁפֵט בֵּין־שֵׁה לְשֵׁה לְאִילִים וְלַעֲתוּדִים: הַמַּעֲט מִכֶּם הַמִּרְעָה הַטוֹב תִּרְעוּ וְיִתֵּר מִרְעֵיכֶם תִּרְמָסוּ בְּרִגְלֵיכֶם וּמִשְׁקַע־מִים תִּשְׁתּוּ וְאֵת הַנּוֹתָרִים בְּרִגְלֵיכֶם תִּרְפְּשׁוּן: וְצֹאנִי מִרְמָס רִגְלֵיכֶם תִּרְעִינָה וּמִרְפֶּשׁ רִגְלֵיכֶם תִּשְׁתִּינָה: D	קמ"ד

כ	לח	לֶכֶן כֹּה אָמַר אֲדֹנֵי יְהוָה אֲלֵיהֶם הִנֵּנִי-אֲנִי וְשַׁפְטִי בֵּין-שָׁה בְרִיָּה קִמּוֹ
	לט	וּבֵין שָׁה רְזָה: יַעַן בָּצַד וּבְכִתְף תְּהִדְפוּ וּבְקַרְנֵיכֶם תִּנְגְּחוּ
	מ	כָּל-הַנִּחְלֹת עַד אֲשֶׁר הִפִּיצוּתֶם אוֹתָנָה אֶל-הַחוּצָה: וְהוֹשַׁעְתִּי
	מא	לְצֹאנִי וְלֹא-תִהְיֶינָה עוֹד לְבָז וְשַׁפְטִי בֵּין שָׁה לְשָׁה: וְהִקְמַתִּי
		עָלֵיהֶם רַעַה אֶחָד וְרַעַה אֶתְהֶן אֶת עַבְדֵי דָוִד הוּא יִרְעָה אֹתָם
	מב	וְהוּא-יְהִיָּה לָהֶן לְרַעַה: וְאֲנִי יְהוָה אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים וְעַבְדֵי דָוִד
	מג	נִשְׂיֵא בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה דְּבַרְתִּי: וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם וְהִשְׁבַּתִּי
כא	א	חִיָּה-רַעַה מִן-הָאָרֶץ וַיֵּשְׁבוּ בַּמִּדְבָּר לְבָטָח וַיִּשְׁנּוּ בִּיעָרִים: וְנָתַתִּי
		אוֹתָם וּסְבִיבוֹת גִּבְעֹתַי בְּרָכָה וְהוֹרִדְתִּי הַגֶּשֶׁם בְּעֵתוֹ גִּשְׁמִי בְרָכָה
	ב	יְהִיו: וְנָתַן עֵץ הַשִּׁדָּה אֶת-פְּרִיו וְהָאָרֶץ תִּתֵּן יְבוּלָהּ וְהָיוּ
		עַל-אֲדָמָתָם לְבָטָח וַיֵּדְעוּ כִּי-אֲנִי יְהוָה בְּשִׁכְרִי אֶת-מַטּוֹת עָלָם
		וְהִצַּלְתִּים מִיַּד הָעַבְדִּים בָּהֶם: (פרשה קמו נמשכת)